

Bilaga 4 Redovisning av den interna kontrollen 2023

Syftet med intern kontroll är att säkerställa att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och resurseffektivt sätt, att information om verksamheten och rapporteringen om verksamheten och ekonomin är tillförlitlig och rättvisande och att verksamheten efterlever lagar och avtal med mera. Arbetet med intern kontroll inom kommunen utgår från reglemente för intern kontroll och riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas planering, uppföljning och internkontroll. En reviderad riktlinje beslutades av kommunstyrelsen i mars 2023. En reviderad versionen av reglementet för intern kontroll beslutades i mars 2022.

I kommunen har respektive nämnd och bolagsstyrelse ansvar för den interna kontrollen inom sina ansvarsområden. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll i kommunen och har tillsammans med Uppsala stadshus AB ett samordnande ansvar för den interna kontrollen. Kommunstyrelsen ska enligt uppsiktsplikten bidra med stöd till och utvärdering av den interna kontrollens funktionalitet och ändamålsenlighet och rapportera detta till kommunfullmäktige. Nämndernas och bolagsstyrelsernas internkontrollplaner beskriver vad som behöver göras utifrån prioriterade risker som framkommit i riskanalysen. Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att följa upp kontrollmomenten i internkontrollplanen enligt beskriven frekvens och metod. Nämnder och bolagsstyrelser redovisar årligen resultatet av sin uppföljning till kommunstyrelsen.

Aktiviteter under året

Under de senaste åren har styrningen i Uppsala kommun utvecklats och Mål och budget har omarbetats till att omfatta fokusmål. Riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas planering, uppföljning och internkontroll har reviderats för att aktualiseras i enlighet med att processen för planering och uppföljning har utvecklats under de senaste åren och enligt Mål och Budget 2023 - 2025.

På förvaltningsnivå ordnas två gånger om året forum för erfarenhetsutbyte om intern kontroll och internkontrollplaner. Bolagen representeras av en handläggare inom kommunledningskontoret. Inför 2023 har bolagsstyrelserna erbjudits att ha med bolagsspecifika representanter i forumet. I Teamsverktyget finns en dedikerad kanal för intern kontroll som används för kommunikation, dialog och material till representanterna i forumet.

De gemensamma mallarna för internkontrollplan och uppföljning av internkontrollplan har uppdaterats inför 2024.

Under 2021 beslutades om två obligatoriska kontrollmoment som rör informationshantering och informationssäkerhet. Information om detta gavs i olika fora för intern kontroll. För att säkerställa att nämnder och bolagsstyrelser omhändertog dem så lades de in i mallarna för internkontrollplanerna.

En mindre analys gjordes till årsbokslutet 2022 av resultatet av införandet av de obligatoriska kontrollmomenten. Den visade att flera redovisat att granskningen genomförts med anmärkning eller med mindre anmärkning. Nio uppföljningsrapporter saknade redovisning av de två kontrollmomenten. En av anledningarna till det var att flera bolag inte använt rätt mall för internkontrollplanen inför 2022 eller gjort om mallen. Inför arbetet med internkontrollplanerna för 2024 bestämdes att de obligatoriska kontrollmomenten skulle kvarstå och en ny analys görs efter uppföljningarna av internkontrollplanerna 2023 för att se om genomslagskraften ökat. Uppföljningarna lämnas in först vid årsbokslut 2023 och planerna för 2024 beslutas senast

december 2023. Inför 2024 har alla nämnder och nästan alla bolagsstyrelser omhändertagit de båda kontrollmomenten. I de fall bolagen inte omhändertagit de obligatoriska kontrollmomenten har de utgått från en gammal mall eller använt en egen mall.

Antalet nämnder som beskrev hur nämnden eller utskottet deltagit i arbetet med internkontrollplanen ökade från 2020 till 2021. För 2022 beskrev enbart ett fåtal hur nämnden involverats. Den huvudsakliga anledningen till detta var att det var valår och nya nämnder inte hunnit tillträda när arbetet med framtagandet pågick.

En e-utbildning i intern kontroll finns att ta del av för samtliga förtroendevalda och medarbetare via Lärportalen och är obligatorisk för samtliga kommunens chefer. En fördjupningsutbildning i intern kontroll samt utbildning i riskhantering finns också att tillgå.

Analys och utvärdering av system och rutiner för intern kontroll 2023

Enligt reglementet ska nämnder och bolagsstyrelser årligen lämna in en analys och utvärdering av sina system och rutiner för intern kontroll till kommunstyrelsen. Under hösten 2020 införlivades analysen i mallen för internkontrollplanen.

Analys och utvärdering av system och rutiner för intern kontroll ska stödja utvecklingen av den interna kontrollen inom nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsområden. Genom att analysen samlas in ger den också ett underlag för samordning och lärande på kommunövergripande nivå. Inrapporteringen kan ge större kunskap om vad intern kontroll är och vilken roll den har i nämndernas och bolagens arbete mot målpuppfyllelse. Den kan också ge en helhetsbild över vad den interna kontrollen består av, hur den fungerar och är organiserad inom respektive ansvarsområde samt bidra till en starkare koppling mellan den interna kontrollen och internkontrollplanen.

Förutom ett fåtal har samtliga nämnder och bolag använt mallen. Några har dock frångått den och tagit bort eller slagit ihop rubriceringar och därmed finns inte ett komplett underlag för bedömning. En nämnd fattade först i januari 2024 beslut om internkontrollplan 2024 vilket är ett avsteg från riktlinjen som säger att beslut ska fattas innan 31 december. I uppföljningen av kommunstyrelsens internkontrollplan per april 2024 kommer kommunstyrelsen att följa upp att berörd nämnd fattat beslut om sin internkontrollplan.

I analysen beskriver nämnderna och bolagsstyrelserna hur de arbetar och är organiserade för sin interna kontroll under nedanstående rubriker.

Efterlevnad av riktlinje och analys av funktionalitet

Beskriv hur nämnden/bolagsstyrelsen har arbetat med intern kontroll under året enligt den kommunövergripande riktlinjen för nämnders och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering och uppföljning och internkontroll och bedöm om riktlinjen är funktionell. Beskriv hur urvalet av era prioriterade risker har gått till.

Organisation och ansvar för arbetet med intern kontroll

Beskriv hur arbetet med den interna kontrollen inom nämndens/bolagsstyrelsens verksamhetsområde har bedrivits och varit organiserat samt en analys över hur arbetet har fungerat.

Beskriv hur nämnd/bolagsstyrelse har involverats i arbetet med den interna kontrollen, uppgifter om ansvariga chefer och handläggare samt en beskrivning av ansvarsfördelning och arbetssätt.

Beskriv hur den interna kontrollen har kopplats till övrigt arbete med ledning, styrning och utveckling av verksamheten.

Planerad utveckling av intern kontroll 2024 och framåt

Beskriv hur nämnden/bolagsstyrelsen tänker utveckla arbetet med intern kontroll under 2024 och framåt.

Sammanfattning av nämndernas rapportering

Information om mallarna har getts vid höstens interna nätverksträff och via den interna samarbetskanalen i teams. Alla nämnder har använt korrekt mall men i några fall inte helt följt anvisningarna till varje rubrik. Det gör att det saknas ett komplett underlag för bedömningen.

Efterlevnad av riktlinjen och analys av funktionalitet

Med något enstaka undantag följer alla nämnder riktlinjen, även om det inte direkt hänvisas till riktlinjen utan det framgår av hur de beskriver arbetsprocessen från riskhantering och planer till uppföljning. Arbetet med riskhanteringen och valet av hur riskerna ska hanteras utgör grunden för internkontrollen. Risker som ska åtgärdas kan hanteras inom verksamhetsplanen, internkontrollen eller i den löpande verksamheten. Uppföljningen av internkontrollplanerna sker också till största delen enligt plan. Det innebär att arbetet sker på ett systematiskt sätt inom kommunens nämnder.

Det fåtal nämnder som direkt hänvisar till riktlinjen bedömer att riktlinjen ger tillräcklig styrning. Några nämnder har kompletterat, eller planerar att komplettera, riktlinjen med egna rutiner. Ett fåtal nämnder vill se en utveckling av mallen och önskar stöd i arbetet med riskhanteringen inför arbetet med verksamhetsplan och internkontrollplan. Avsaknaden av bedömning av funktionalitet hos flertalet av nämnderna gör det svårtolkat att veta om styrningen ger tillräckligt stöd.

Organisation och ansvar

Nämnderna beskriver att de har en organisation för arbetet med att ta fram och följa upp internkontrollplanen. I några av internkontrollplanerna är det inte tydligt beskrivet hur nämnden har involverats och hur ansvarsfördelningen för internkontrollarbetet ser ut. I några av planerna saknades det en koppling till styrning och utveckling av verksamheten.

Utveckling av arbetet med intern kontroll

De flesta nämnderna beskriver, i olika omfattning och med olika ambitionsnivå, hur de tänker sig det fortsatta arbetet. Några nämnder skriver att de avser att införa någon form av kollegial granskning i sina arbetsprocesser. Andra exempel är fortsatt utveckling av kontrollmiljö, kunskap om intern kontroll och systematik för löpande riskhantering, standardiserade kontrollmetoder, arbete med utveckling och tillgängliggörande av det kommungemensamma ledningssystemet.

Sammanfattning av bolagsstyrelsernas rapportering

Mallen för internkontrollplan har använts av alla utom två av bolagen. Eftersom mallen inte använts av alla och några bolag inte helt följt anvisningarna till varje rubrik saknas ett komplett underlag för bedömningen.

Efterlevnad av riktlinjen och analys av funktionalitet

Med något enstaka undantag följer bolagen riktlinjen, även om det inte direkt hänvisas till riktlinjen utan det framgår av hur de beskriver arbetsprocessen från riskhantering och planering till uppföljning. Två av bolagen hänvisar till reglementet för intern kontroll. Arbetet med riskhanteringen och valet av hur risker ska hanteras utgör grunden för internkontrollen. Risker som ska åtgärdas kan hanteras inom affärsplanen, internkontrollen eller i den löpande verksamheten.

Vissa av bolagens risker är att betrakta som sekretess och hanteras därefter. Uppföljningen av internkontrollplanerna sker också till största delen enligt plan. Det innebär att arbetet sker på ett systematiskt sätt inom kommunens bolag.

Avsaknaden av bedömning av funktionalitet hos flertalet av bolagen gör det svårtolkat att veta om styrningen ger tillräckligt stöd.

Organisation och ansvar

Flertalet bolag beskriver att de har en struktur och ansvarsfördelning för arbetet med intern kontroll. Styrelserna involveras i stor utsträckning i arbetet med riskanalysen. Några av bolagen har fokuserat på att skriva om rollerna i arbetet med internkontroll men inte något om tillvägagångssättet med att identifiera risker och riskanalys.

Utveckling av intern kontroll

Drygt hälften av bolagen har beskrivit hur de avser att utveckla sitt arbete med den interna kontrollen. Bland det som nämns är exempelvis utveckling av rutiner för intern kontroll, utveckla och följa upp implementerade systemstöd. Höja kunskapsnivån om internkontroll i det egna bolaget och workshops tillsammans med bolagsstyrelsen för att öka deras involvering i arbetet med internkontrollplanen.

Arbetet framåt

Från kommunövergripande håll behöver ytterligare arbete göras med att informera om och utveckla de styrande dokumenten och mallarna och med att säkra att de används fullt ut av både nämnder och bolag. Här är kommunikation viktigt för att säkerställa att alla nämnder och bolag nås med rätt information i god tid. Detta arbete omfattar också att tydliggöra och säkerställa den fortsatta insamlingen av analyser och utvärderingar av system och rutiner för intern kontroll från nämnder och bolag.

De bolag som inte omhändertagit de obligatoriska kontrollmomenten kommer att informeras om att de ska läggas till vid närmast kommande avrapportering av internkontrollplan 2024 till bolagsstyrelse.

Kommunstyrelsen kommer att utvärdera effekten av de obligatoriska kontrollmomenten i inför arbetet med internkontrollplanerna för 2024.

När det gäller arbetet med risker kvarstår utvecklingsarbetet med att kunna spåra utvecklingen av riskvärdet för att se om riskvärdet ökar eller minskar över tid. Riskvärdets utveckling speglar om genomförda åtgärder ger den effekt som är tänkt. Att följa denna utveckling skulle underlättas av att i större utsträckning digitalisera arbetet med risker och internkontrollplaner genom att utveckla kommunens planeringsverktyg till att bli mer ändamålsenligt för detta syfte. Det är dock ett arbete som ligger längre fram i tiden än kommande verksamhetsår.

Nämndernas och styrelsernas rapportering

Nämndernas, styrelsernas och aktiebolagens rapportering av intern kontroll 2023 och internkontrollplaner för 2024 finns i kommunstyrelsens diarium.